

Vilnius Litva

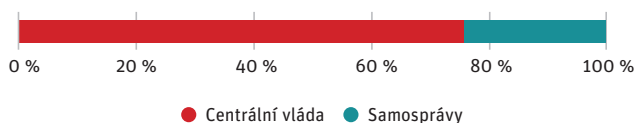
● **MĚSTO:**
0,5 mil. obyvatel

● **METROPOLITNÍ OBLAST**
0,7 mil.
(-0,4% pop. změna /5 let)

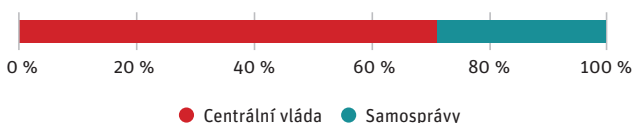
HDP: 111 % průměru HDP EU28
(+4,2% prům. roční změna HDP /5 let)

Jak fungují finance samospráv v Litvě

VEŘEJNÉ PŘÍJMY

KAPITÁLOVÉ VÝDAJE

Litva má **system jedné úrovně samosprávy** tvořené 60 obcemi (Savivaldybė). Počet obcí je výsledkem sloučení 518 místních samospráv do 56 obcí (1994). Od vzniku čtyř nových obcí v letech 1994–2000 se počet obcí ustálil na počtu 60. Obecní úroveň tvoří sedm měst (miestas), 43 okresních obcí (rajonas) a 10 „běžných“ obcí.

Obce dle ústavy navrhují a schvalují své rozpočty, mají právo zřizovat místní poplatky a poskytovat daňové úlevy na úkor vlastního rozpočtu – v mezích a dle postupů stanovených zákonem. Státní rozpočtový systém se skládá z nezávislého státního rozpočtu a nezávislých rozpočtů obcí. Hlavními právními akty, kterými se řídí rozpočtová autonomie místních samospráv, jsou: Zákon o metodice zřizování rozpočtových příjmů místních samospráv, Zákon o struktuře rozpočtu a o místní samosprávě, Zákon o metodice odhadu příjmů obecního rozpočtu a Zákon o státním rozpočtu a o rozpočtech místních samospráv. **Legislativa dává obcím právo volně užívat více než 60 % jejich finančních zdrojů pro výkon nezávislých funkcí, určených dle zákona. Až 40 % finančních zdrojů je tvořeno vázanými dotacemi, které jsou přidělovány pro povinnosti delegované státem nebo pro investiční projekty dle Státního investičního programu.**

Místní samosprávy jsou zodpovědné za 33 % celkových veřejných investic, což je významně méně než průměr OECD pro unitární státy (51 % v roce 2016). Podíl samosprávních investic na HDP (1 %) je rovněž v porovnání s průměrem OECD (1,7 %) nízký. **Investice samospráv jsou určeny primárně na ekonomické záležitosti a dopravu (74 %), vzdělávání (19 %) a další, jako např. zdravotní péče. Za účelem podpory veřejných**

investic byla v dubnu 2013 založena Agentura pro rozvoj veřejných investic (VIPA). Obce jsou také oprávněny čerpat finance z fondů EU za účelem zlepšení své infrastruktury a **národní vláda obce podporuje v investování do projektů za pomoci VIPA.**

Obce jsou silně závislé na transferech a dotacích ze státní úrovně; ty dosahují téměř 90 % veškerých obecních příjmů (OECD 49 %). Daně a ostatní vlastní zdroje příjmů (poplatky a výnosy z majetku) tvořily v roce 2016 méně než 12 % příjmů samospráv. **Daně (4,5 % z příjmů samospráv) hrají v obecních rozpočtech relativně malou roli (OECD unitární státy 39 %).** Ačkoliv rozpočet města Vilnius je největší ze všech obecních rozpočtů v Litvě, co do finanční závislosti je situace ve Vilniusu obdobná jako u ostatních litevských obcí.

Po implementaci SNA 2008, která v Litvě proběhla v roce 2014, se výnos z daně z příjmu fyzických osob (redistribuívaný centrální vládou místním samosprávám) již neklasifikuje jako daňový příjem, ale je považován za transfer. Tato změna metodiky vysvětluje pokles daňových příjmů v Litvě v porovnání s roky před implementací SNA.

Většina obecních daní jsou po implementaci SNA v roce 2014 daně vlastní. Některé sdílené daně přesto zůstávají: například daň ze znečištění a daň ze státních přírodních zdrojů. Z obou těchto daní je fixní část 70 % z celkového zisku přidělena lokálním rozpočtům.

Vlastní daňové příjmy obcí jsou z většiny tvořené dvěma daněmi z nemovitého majetku: daň z nemovitosti a daně z pozemků. Společně tyto dvě daně činí 86 % obecních daňových příjmů a 3,9 %

jejich celkových příjmů; s podílem 0,3 % z HDP je tak Litva významně pod průměrem OECD (1,1 % v roce 2016).

Litva má dvě základní kategorie transferů: „běžné transfery do rozpočtu“ a účelově vázané transfery. „Běžné transfery do rozpočtu“ jsou postavené na redistribuci výnosů z daně z příjmu fyzických osob vybraných státem. Zákon o schvalování finančních ukazatelů státního rozpočtu a obecních rozpočtů ročně stanoví procento daně z příjmu fyzických osob, které připadá na všechny obecní rozpočty z příjmů státního rozpočtu, a určí výši dotací přidělovaných do rozpočtu obcí na základě indexů pro každý rozpočtový rok.

V roce 2016 vzrostl podíl daně z příjmů fyzických osob náležející obcím ze 73 % na 76 %, přerozdělená daň tak činila cca třetinu příjmů místních samospráv.

Mezi místními samosprávami je stanoven mechanismus fiskálního vyrovnání, který zajišťuje transfer zdrojů do méně prosperujících obcí.

V roce 2016 se změnila kritéria, dle kterých se obcím přerozdělují finance z daně z příjmu fyzických osob. Obce dostávají procentuální podíl daně z příjmu fyzických osob na základě předpokládaných příjmů z daně z příjmů fyzických osob na obyvatele. Ty se dále porovnávají s průměrnými předpokládanými příjmy na obyvatele z této daně pro všechny obce. Obce, které jsou při tomto srovnání pod průměrem, dostávají 100% podíl z výnosu daně z příjmu fyzických osob, zatímco ostatní obce se stávají pro tyto podprůměrné dárce. Toto přerozdělování má však potenciál generovat konflikty a v soudním procesu z roku 2018 vilniuský regionální správní soud rozhodl ve prospěch města Vilnius – vláda se zavázala vrátit městu Vilnius část vybrané daně z příjmu fyzických osob (55 mil. EUR za rok 2018).

Účelově vázané transfery jsou přidělovány na konkrétní kompetence a na implementaci vybraných programů.

Od roku 2016 tyto dotace také zahrnují prostředky čerpané z EU a dalších mezinárodních finančních fondů.

Z celkového množství bylo za rok 2016 91 % dotací běžných a pouze 9 % dotací kapitálových.

Dle zákona o poplatcích mají litevské obce právo si stanovit jedenáct druhů místních poplatků. **Uživatelské**

poplatky a poplatky za veřejné služby v Litvě přesto činily v roce 2016 jen 6 % příjmů samospráv, což je podíl výrazně pod úrovní průměru za unitární státy OECD (10 %). Ostatní příjmy zahrnují příjem z majetku (1,2 %) tvořený prodejem aktiv a pronájemem státních pozemků.

Zdroj: <http://www.oecd.org/cfe/regional-policy/Observatory-on-Subnational-Government-Finance-and-Investment.html>